

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/materialy-do-pobrania/190867,TEKST-AUDIO-Narodowy-Dzien-Polskich-Dzieci-Wojny-10-wrzesnia.html>
29.04.2024, 22:46

[TEKST + AUDIO] Narodowy Dzień Polskich Dzieci Wojny - 10 września

„(...) w hołdzie Polskim Dzieciom Wojny, które mimo traury, jakiej doświadczyły za przyczyną hekatomb II wojny światowej, zbrodniczych działań okupantów niemieckich i sowieckich, potrafiły dźwigać ze zgliszcz naszą wspólną Ojczyznę oraz w dowód respektu i wdzięczności za ich wysiłek.” (z uchwały Sejmu RP)

Czesława Kwoka. Zdjęcie sygnalityczne z KL Auschwitz Memorial - Muzeum Auschwitz.
fot. domena publiczna.

Lista publikacji IPN, materiałów naukowych, popularnonaukowych, multimedialnych, infografiki historyczne, teki edukacyjne, wystawy

- ▶ portal przystanekhistoria.pl - artykuły, audio/wideo
- ▶ [Dzieci](#) (artykuły, audio/wideo w portalu przystanekhistoria.pl)

m.in.

- [Tomasz Toborek, Obóz przy Przemysłowej w Łodzi – piekło dla najmłodszych](#)
- [Dzieci Zamojszczyzny. Historia i pamięć – cykl Dziecięce historie](#)
- [Tomasz Sikorski, Z krzyżem harcerskim na tułacznych szlakach](#)
- [Ewa Wójcicka, Kto ty jesteś? Repatriacja dzieci polskich po II wojnie światowej](#)
- [Nie płacz, mamó, niech nie widzą naszych łez. Barbary Piotrowskiej-Dubik wspomnienia z zesłania na Syberię](#)
- [Jerzy Dąbrowski, Urodzona w Auschwitzu](#)
- [Nieodrobiona lekcja historii – los dzieci żydowskich i polskich podczas II WŚ](#)
- [Anna Hejczyk, Przywrócone dzieciństwo. Polskie osiedle Tengeru w Tanganice](#)
- [Paulina Gołębiowska, Polskie dzieci z Pahiatui](#)

► Wydawnictwa IPN

- [Tomasz Łabuszewski, Ukradzione dzieciństwo / Stolen Childhood, współpraca Anna Maria Adamus, Ewa Dyngosz, Edyta Gula, Warszawa 2022](#)
- [Dyskusja o albumie: Ukradzione dzieciństwo: polskie dzieci bezbronne ofiary II wojny światowej](#)
- [Artur Ossowski, „Dzieci z zielonego autobusu”. Z zeznań o niemieckim obozie dla polskich dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi \(1942–1945\), Łódź-Warszawa 2022](#)
- [Anna Zechenter, Matka Matylda Getter \[pdf\]](#)
- [Mateusz Szpytma, Sprawiedliwi i ich świat w fotografii Józefa Ulmy, Wydanie 3, zmienione, Warszawa 2023](#)
- [Mateusz Szpytma, The Righteous and the Merciful. The Rescue of Jews by the Poles and the Tragic Consequences for Ulma Family from Markowa, Warsaw 2023](#)
- [Nie tylko o Ulmach. O pomocy udzielanej Żydom przez Polaków podczas okupacji niemieckiej w latach 1939-1945, red. Tomasz Domański, Alicja Gontarek, Warszawa 2023 - PDF](#)
- [Not Only About the Ulmas. Assistance Offered on Polish Territory to Jewish People During the German Occupation 1939-1945, edited by Tomasz Domański, Alicja Gontarek, Warsaw 2023 - PDF](#)
- [Tomasz Łabuszewski, Michał Konarski, Hubert Ronek, Wojenna odyseja Antka Srebrnego 1939-1946. Zeszyt 11. „Targi mińskie” 1942 r., Warszawa 2023](#)
- [Witold Janik, Sławomir Czuba, Powstanie Warszawskie. Tom II. Komiks paragrafowy, wkładka historyczna Michał Komuda, Karol Mazur, Michał Wójcik, opracowanie graficzne Maciej Czaplicki, autor ilustracji Roman Kucharski, IPN,](#)

[Muzeum Powstania Warszawskiego, Warszawa 2023](#)

- [Jan Madejski, Sławomir Czuba, Roman Kucharski, Maciej Czaplicki, Powstanie Warszawskie, tom I. Komiks paragrafowy, IPN, Muzeum Powstania Warszawskiego, Warszawa 2022](#)

Z serii „Bohaterowie Niepodległej”

- [Sr. Teresa Antonietta Frącek RM Mother Matylda Getter – Heroes of an Independent Poland](#) - [pdf]
- [s. Teresa Antonietta Frącek RM, Matka Matylda Getter](#) [pdf]

► Dodatki do prasy - do pobrania

- [Dodatek prasowy Instytutu Pamięci Narodowej w „Dzienniku Łódzkim” z 23 stycznia 2023 r. „Wojenne dzieciństwo. Martyrologia dzieci polskich pod okupacją niemiecką”](#)
- [„Błogosławieni z Markowej” – dodatek historyczny Instytutu Pamięci Narodowej do „Naszego Dziennika”. Dodatek ukazał się 6 września 2023 r.](#)
- [„Ukradzione dzieciństwo” – dodatek historyczny IPN do tygodnika „Do Rzeczy” z 16 września 2019 r.](#)
- [Dodatek historyczny IPN do „Dziennika Łódzkiego” z 26 listopada 2021 r. „Niemiecki obóz w Łodzi dla polskich dzieci” Autor: Artur Ossowski, Bartosz Bijak, Anna Jóźwik](#)
- [„Dzieci wojny na wygnaniu i tułaczce” – dodatek historyczny IPN do „Naszego Dziennika” z 27 lutego 2009 roku](#)

I wiele innych na stronie:

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/periodyki-ipn/dodatki-historyczne-do>

► Wystawy

- [Wystawa IPN „Ukradzione dzieciństwo”](#)
- [Dzieci Zamojszczyzny. Historia i pamięć](#) – wystawa IPN do pobrania
- [Wystawa „»Dzieci z Przemysłowej« – niemiecki obóz w Łodzi \(1942-1945\)” \[POL/DE\] / „»Kinder von der Przemysłowa-Straße«. Ein deutsches Lager in Lodz \(1942-1945\)”](#) – Staraniem Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Łodzi powstała wystawa o obozie dla polskich dzieci i młodzieży przy ul. Przemysłowej w

Łodzi. Ekspozycję przygotowano w trzech wersjach językowych: polskiej, angielskiej i niemieckiej. Poniżej prezentujemy wybór tekstów z wystawy w języku polskim i niemieckim (PL/ DE)

- [Wystawa „»Dzieci z Przemysłowej« – niemiecki obóz w Łodzi \(1942-1945\)” / „»Children from Przemysłowa Street« – German camp in Łódź \(1942-1945\)” \[POL/ENG\]](#) – Staraniem Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Łodzi powstała wystawa o obozie dla polskich dzieci i młodzieży przy ul. Przemysłowej w Łodzi. Ekspozycję przygotowano w trzech wersjach językowych: polskiej, angielskiej i niemieckiej. Poniżej prezentujemy wybór tekstów z wystawy w języku polskim i angielskim (PL/ ENG).
- [„Błogosławieni Sprawiedliwi albowiem...” Opowieść o Rodzinie Ulmów.](#) (PL/ENG) Ekspozycja artefaktów i prezentacja oryginalnych dokumentów z zasobu Archiwum IPN. Na wystawie zostaną zaprezentowane przedmioty wydobyte podczas ekshumacji z grobu Rodziny Ulmów na cmentarzu w Markowej oraz modlitewniki i książki należące do Józefa i Wiktorii, pochodzące ze zbiorów Jerzego Ulmy, Agaty Frenko i Piotra Sagana. Wystawa została przygotowana przez Archiwum IPN we współpracy z Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej. Ekspozycja będzie otwarta dla zwiedzających **od 12 września do 30 listopada 2023 r.** Więcej: [TUTAJ](#)
- Wystawa plenerowa [Śmierć za człowieczeństwo. Rodzina Ulmów](#) (PL/ENG) przygotowanej przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie. Na wystawie znajduje się kilkadziesiąt zdjęć i dokumentów, z których część została opublikowana po raz pierwszy. Są to m.in. zdjęcia wykonane Wiktorii i dzieciom przez Józefa Ulmę. Więcej: [TUTAJ](#)
- [„Świadectwo poMOCY”](#) – prezentacja interaktywnego projektu edukacyjnego o losach Rodziny Ulmów przygotowanego przez Biuro Nowych Technologii IPN. **IPNtv:** [trailer „Świadectwo poMOCY” – etiuda immersyjna](#)

Projekt Instytutu Pamięci Narodowej został zrealizowany w ramach Obchodów Towarzyszących Beatyfikacji Rodziny Ulmów. Składa się z dwóch części: etiudy filmowej w wirtualnej rzeczywistości (VR) oraz immersyjnej wystawy, która będzie zaprezentowana na terenie Oddziału IPN w Rzeszowie przy ulicy Juliusza Słowackiego 18, w dniach od 9 do 24 września, w godz. 10.00–18.00.

Od 10 do 24 września 2023 r. będzie można zapoznać się z projektem, po wcześniejszej rezerwacji. **Zarejestruj się:** zeskanuj kod lub [odwiedź stronę](#)

► Multimedia

- [Niemiecki obóz dla dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi – narzędzie multimedialne](#)

Plan niemieckiego obozu pracy dla polskich dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi (1942-1945) – rekonstrukcja obiektów, archiwalne zdjęcia, relacje więźniów

- [Artur Ossowski: Niemiecki obóz pracy dla polskich dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi \(1942-1945\)](#) – do pobrania w języku polskim, angielskim, niemieckim, hiszpańskim, francuskim, hebrajskim, rosyjskim
- [FB OIPN w Łodzi: Obóz na Przemysłowej – Poznaj nasz strach!](#) – film dokumentalny
- [Stanisława Leszczyńska – Położna z Auschwitz, nazywana przez współwięźniów Mateczką i Aniołem Życia.](#)
- [Proces Eugenii Pol – oprawczyni i morderczyni polskich dzieci w obozie przy ul. Przemysłowej w Łodzi](#)

► **IPNtv:**

- [Cykl „Powracamy Po Swoich” – cz. 10: Dziecięce ofiary niemieckich zbrodni](#)

Gośćmi audycji są: dr hab. Krzysztof Szwagrzyk, zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej i dyrektor Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN oraz pracownicy biura.

- [Dzieci Zamojszczyzny. Historia i pamięć](#) – cykl „Dziecięce historie”
- [Obóz przy ulicy Przemysłowej w Łodzi. Piekło polskich dzieci \[dyskusja online\]](#)
- [Mały Oświęcim. Dziecięcy obóz w Łodzi – rozmowa z Jolantą Sowińską-Gogacz, współautorką książki](#)
- [Konferencja pt. „Rabunek i germanizacja polskich dzieci w czasie II wojny światowej” – panel 4](#)
- [Chmielów: nasz utracony raj. Historia Czesi Wierzbińskiej](#) – cykl „Dziecięce historie”
- [BLIZNY – film dokumentalny o dzieciach i młodzieży, które przeżyły traumę II wojny światowej](#)
- [Poznański Czerwiec, dzieci Zamojszczyzny i 35 mln obywatel PRL – Historia dla Ciebie odc. 17](#)
- [Germanizacja i sowietyzacja polskich dzieci podczas II wojny światowej \[DYSKUSJA\]](#)
- [Wojna w oczach dziecka](#) – cykle „Dziecięce historie”
- [Armia Andersa w Iranie: Dzieci z Isfahanu](#) – cykl „Dziecięce historie”
- [Dzieci Wołynia. Dyskusja](#)
- [Film „Matusia. Opowieść o Sprawiedliwej”](#)
- [trailer „Świadectwo poMOCY” – etiuda immersyjna](#)

- [Ulmowie męczennicy ratujący Żydów – Przystanek Historia odc. 69](#)
- [Nieodrobiona lekcja historii – los dzieci żydowskich i polskich podczas II WŚ](#)
- [Wychowała nas Tajga. Film nagrodzony w V edycji ogólnopolskiej projektu edukacyjnego IPN Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku”](#)
- [„Polski” maharadża i dzieci od Andersa – Przystanek Historia odc. 67](#)
- [Wojna oczami dzieci](#) – jak wojna oddziałuje na psychikę dziecka? Dyskusja w ramach 4. Międzynarodowego Festiwalu Filmowego o totalitaryzmach „Echa Katynia”
- [„Dzieci Wołynia” – cykl filmów dokumentalnych](#)

<https://ipn.gov.pl/pl/multimedia-1/153458,Dzieci-Wolynia-cykl-filmow-dokumentalnych.html>

- [Miroslaw Don \(1/2\)](#): cykl DZIECI WOŁYNIA odc. 1
- [Miroslaw Don \(2/2\)](#): cykl DZIECI WOŁYNIA odc. 2
- [Kazimierz Lachiewicz](#): cykl DZIECI WOŁYNIA odc. 3
- [Ryszard Brocki](#): cykl DZIECI WOŁYNIA odc. 4
- [Kazimierz Kosarzycki](#): cykl DZIECI WOŁYNIA odc. 5
- [Jerzy Moroz](#): cykl DZIECI WOŁYNIA odc. 6
- [Anna Osieńska](#): cykl DZIECI WOŁYNIA odc. 7
- [Genowefa Ziółkowska](#): cykl DZIECI WOŁYNIA odc. 8
- [Stanisław Horoszkiewicz](#): cykl DZIECI WOŁYNIA odc. 9
- [Daniela Podgwiad](#): cykl DZIECI WOŁYNIA odc. 10
- [„Wołyń 1943: świadectwa Niezwycięzonych”](#) – Cykl sześciu krótkich filmów z relacjami świadków historii:
 - [W nocy działa się zło](#)– Wołyń 1943: świadectwa Niezwycięzonych [1/6]
 - [Oczami dziecka](#) – Wołyń 1943: świadectwa Niezwycięzonych [2/6]
 - [W przeddzień tragedii](#) – Wołyń 1943: świadectwa Niezwycięzonych [3/6]
 - [„Ocalona z rzezi”](#) – Wołyń 1943: świadectwa Niezwycięzonych [4/6]
 - [„Ucieczka przed śmiercią”](#) – Wołyń 1943: świadectwa Niezwycięzonych [5/6]
 - [Sąsiedzkie ostrzeżenie](#) – Wołyń 1943: świadectwa Niezwycięzonych [6/6]
 - [Wszystkie dzieci Maharadży \[rozmowa o książce\]](#)
 - [„Polski” maharadża i dzieci od Andersa – Przystanek Historia odc. 67](#)
 - [Dzieci Maharadży... \[TRAILER\] – 3. Międzynarodowy Festiwal Filmowy o](#)

Totalitaryzmach „Echa Katynia”

- [Akcja pod Arsenalem 26 marca 1943 - Szare Szeregi](#)
- **Świadectwa**
- **[Obejrzyj notację z Stanisławem Srokowskim: „To był pierwszy obraz tej zbrodni, z którą ja oczami dziecka spotkałem się”](#)**. Premiera notacji Stanisława Srokowskiego na portalu opowiedziane.ipn.gov.pl
- [1943 Zbrodnia Wołyńska - Prawda i Pamięć](#)
- [Zbrodnia Wołyńska we wspomnieniach s. Cecylii](#)

Premiera na kanale YouTube etudy filmowej w trzech wersjach językowych polskim, angielskim, hiszpańskim o Rodzinie Ulmów, zrealizowanej przez Biuro Współpracy Międzynarodowej.

IPNtv ; [etiuda edukacyjna: Beatyfikacja Rodziny Ulmów PL](#)

IPNtv: [The Beatification of the Ulma Family – 10 September 2023 \[educational video\]](#)

IPNtv: [La beatificación de la familia Ulma – 10-09-2023 \[material didáctico\]](#)

► **GDZIE SZUKAĆ INFORMACJI OO OFIARACH REPRESJI NIEMICKICH I SOWIECKICH?**

Bazy IPN

[Straty.pl](#) – podstawowym celem programu jest ustalenie imiennej listy obywateli II RP, którzy zostali poddani wszelkiego rodzaju represjom ze strony okupanta niemieckiego w latach 1939-1945. Program „Straty osobowe” przywraca nazwiska wszystkim możliwym dziś do zidentyfikowania ofiarom i osobom represjonowanym, które we wrześniu 1939 roku były obywatelami II RP (wszystkich narodowości). Baza „Strat” jest indeksem ofiar i osób represjonowanych – nie gromadzi skanów dokumentów na podstawie których wprowadzane są informacje – wskazuje jednak miejsca, gdzie dokumenty takie można odnaleźć.

- [Baza strat](#)
- [Straty osobowe dzieci](#)
- [Wyszukiwanie osób represjonowanych](#)

[Indeks represjonowanych](#) – w założeniu „Indeks Represjonowanych” miał służyć głównie poszukiwaniu zaginionych. Ostatecznie jednak został zaprojektowany w taki sposób, aby

mogły z niego korzystać także osoby prowadzące badania naukowe związane z tematyką wschodnią. Dane z ankiet, a następnie również z materiałów źródłowych pochodzących z archiwów posowieckich, pozyskiwanych od lat 90. XX w. za pośrednictwem Stowarzyszenia „Memoriał” w Moskwie (rosyjskiej organizacji pozarządowej, której celem jest dokumentowanie i propagowanie wiedzy o ofiarach komunistycznych represji politycznych), pozwoliły na stworzenie komputerowej bazy danych „Indeksu Represjonowanych”, liczącej ok. 1 200 000 rekordów. Jest to tzw. baza wewnętrzna „Indeksu”, którą obecnie wykorzystują pracownicy IPN podczas prowadzenia kwerend. Po usystematyzowaniu kategorii sowieckich represji celem programu stało się nie tylko gromadzenie danych, ale także sporządzanie w ramach wybranych kategorii możliwie kompletnych, zweryfikowanych zestawień biogramów osób poddanych różnego rodzaju represjom.

- [Wyszukiwanie osób represjonowanych](#)
- [Prześlij zapytanie](#)

Archiwa zagraniczne:

- [Arolsen Archives](#) - to Międzynarodowe Centrum Badań Prześladowań Nazistowskich i jednocześnie największe archiwum dokumentów dotyczących ofiar i Ocalonych. Zbiory zawierają informacje o 17,5 mln osób i są wpisane na listę dziedzictwa UNESCO „Pamięć Świata”. Znajdujące się w nich dokumenty dotyczą wielu różnych grup ofiar reżimu nazistowskiego i stanowią ważne źródło informacji dla dzisiejszego społeczeństwa. W Bad Arolsen w Hesji (Niemcy) mieści się największe na świecie archiwum poświęcone ofiarom reżimu nazistowskiego oraz Ocalonym
- [Wyszukiwanie ofiar represji](#)

Arolsen Archives: International Center on Nazi Persecution; Große Allee 5-9; 4454 Bad Arolsen, Deutschland [T +49 5691 629-0; F +49 5691 629-501]

Więcej:

- ▶ Portal IPN poświęcony Rodzinie Ulmów - <https://rodzinaulmow.ipn.gov.pl/>
- ▶ [II wojna światowa – Polacy pod okupacją niemiecką i sowiecką](#)
- ▶ [Powstanie Warszawskie. Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego – 1 sierpnia 2023](#)
- ▶ [80. rocznica Zbrodni Wołyńskiej](#)
- ▶ [Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i](#)

[Obozów Zagłady - rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz \(14 czerwca 1940\) - materiały IPN](#)

► [24 marca – Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką: materiały prasowe, popularnonaukowe, wydawnictwa, dokumenty i multimedia](#)

► **Więcej materiałów:**

- [IPN](#)
- [IPNtv](#)
- przystanekhistoria.pl
- Zachęcamy do korzystania z Inwentarza Archiwalnego IPN:
<https://inwentarz.ipn.gov.pl/>

PLIKI DO POBRANIA

[dr Rafał Leśkiewicz o Narodowym Dniu Polskich Dzieci Wojny \(mp3, 2.2 MB\) 15.09.2023 10:22](#)

[dr Rafał Leśkiewicz o Narodowym Dniu Polskich Dzieci Wojny \(wav, 16.22 MB\) 15.09.2023 10:23](#)